

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 24 februari 1927 kl. 4 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av motion angående ökat skydd mot skadegörelse i växande ungskog.

Uti en inom andra kammaren avgiven och till kammarens tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 197, har herr *Andersson* i Grimbo hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheterna för ökat skydd mot skadegörelse å växande ungskog samt framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kan giva anledning. Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen. *Motionen.*

På därom framställd begäran har till utskottet avgivits yttrande i anledning av motionen av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, vilket yttrande såsom bilaga fogats till detta utlåtande. *Yttrande.*

I en vid 1911 års riksdag väckt motion, nr 199, hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, vilka utgårdar kunde befinnas lämpliga till förekommande av i motionen påvisade skadegörelse å ungskog, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning ansåges giva anledning. *Historik.
1911 års
riksdag.*

Motionen hänvisades till behandling av jordbruksutskottet, som i sitt däröver avgivna utlåtande, nr 30, refererade motionens innehåll och därefter anförde följande:

»Utskottet har sig väl bekant, att de missförhållanden, som i förevarande motion beröras, särskilt i trakterna närmast Stockholm och en del andra större samhällen tagit sådan omfattning, att desamma icke vidare böra opåtalat få fortgå.

Då emellertid varje olovligt förfarande av ifrågavarande slag, därest det samma lagligen beivras, redan enligt gällande strafflag drabbas av ansvar, finner utskottet några åtgärder i av motionären antydd riktning icke erforderliga.»

På grund härav hemställde utskottet, att motionen ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Denna hemställan bifölls utan votering av första kammaren, varemot andra kammaren med 90 röster mot 63 avslog utskottets berörda hemställan och biföll den i ämnet väckta motionen. Med denna utgång hade frågan för 1911 års riksdag alltså förfallit.

1912 års
riksdag.

Vid 1912 års riksdag återkom frågan genom en inom andra kammaren väckt motion, nr 135, till innehåll och yrkande likalydande med den i samma ämne vid 1911 års riksdag väckta motionen, vilken ävenledes hänvisades till jordbruksutskottet.

I sitt häröver avgivna utlåtande, nr 13, avstyrkte utskottet bifall till motionen, därvid utskottet anförde bl. a. följande:

»Utskottet hyser fortfarande den åsikten, att de nu påvisade missförhållandena väl äro av den natur, att de påkalla en särskild uppmärksamhet, men att utöver det skydd, enligt gällande strafflag, som våra skogar åtnjuta mot ingrepp av ifrågasvarande slag, några särskilda bestämmelser icke äro behöfveliga till förebyggande därav. Det vill nämligen synas, som om den huvudsakliga orsaken till att denna skogsåverkan tagit sådan omfattning, som nu är fallet, ligger däri, att vederbörande skogsägare icke mera allmänt begagna sig av sin rätt att låta lagligen beivra tillgreppen. Därest de för tillgrepp av ifrågasvarande art i 24 kap. 3 § och 20 kap. 2 § strafflagen stadgade straffbestämmelserna bleve oftare tillämpade, torde på grund av den relativa strängheten av straffen, vid vilkas tillmätande givetvis vederbörlig hänsyn bör tagas till skadegörelsens omfattning, med skäl kunna antagas, att antalet tillgrepp snart nog skulle avtaga om ej helt upphöra.

Det har ifrågasatts, att syftet med motionen skulle vinnas, därest säljare av julgranar samt ris och dyligt, som i motionen omförmäles, ålades skyldighet att med bevis av exempelvis två trovärdiga män styrka den lovliga åtkomsten av det saluhållna. Ehuru det icke kan förnekas, att en sådan skyldighet skulle i viss mån vara ägnad att förebygga skogsåverkan av förevarande slag, finner sig utskottet dock icke kunna tillstyrka en dylik bestämmelse, enär densamma otvivelaktigt skulle komma att verka såsom ett otillbörligt hinder för skogsägarna själva vid avyttrandet av sådana skogsprodukter, som i motionen avses.»

Motionen bifölls emellertid av riksdagens båda kamrar, i första kammaren med 62 röster mot 51 och i andra kammaren utan votering, och anhöll riksdagen följaktligen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 119), att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, vilka åtgärder kunde finnas lämpliga till förekommande av i motionen påvisade skadegörelser å ungskog samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kunde giva anledning.

Riksdagens omförmälda skrivelse remitterades av Kungl. Maj:t till skogs- lagstiftningskommittén, som i sitt den 9 december 1918 avgivna betänkande sammanförde de skadefaktorer förutom en regelrätt avverkning, genom vilka ingrepp kan ske i ett skogsbestånd, i tre grupper: naturhändelser, betning av hemdjur och åverkan. Till den förstnämnda gruppen hänfördes skogseldar och deras härjningar, stormar, som kullvräka och avbryta träden, utpina dem och marken eller eljest verka menligt på utvecklingen, skada genom snö (snötryck, snöbrott och i mera enstaka fall snöskred) is-, hagel-, frost- och vattenskador, förekomsten av parasitsvampar och skadeinsekter samt inverkan av djur,

andra än husdjur. Efter en ingående redogörelse för de betydande skador, som härav uppkomma ävensom genom den s. k. hemdjursbetningen, uttalar kommittén, »att de skadegörelser, som ske genom åverkan, äro helt naturligt av jämförelsevis liten betydelse.» I fortsättningen lämnar kommittéen åtskilliga förslag till avhjälpande av de skador å skogen, som uppkomma genom naturhändelser och betning, medan ifråga om åverkan anföres följande: »Vad slutligen åverkan beträffar, så är denna redan till sin begrepps innebörd en förbjuden handling och i allmänna strafflagen belagd med straff, och något i skogslagstiftningsväg meddelat förbud däremot är alltså ej behöfligt.»

Med anledning av vad sålunda förevarit föranledde ifrågavarande riksdagskrivelse ej till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Frågan återkom ånyo vid 1924 års riksdag genom en i andra kammaren väckt motion, nr 304, vari, med hänvisning till det förhållandet att åverkan får åtalas endast av målsägare, göres gällande, att skogsägaren av denna anledning i regel ej beivrar dylik åverkan, närmast på grund av med sådant åtal förenade kostnader, besvär och obehag. Med anledning härav hemställdes i motionen, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående åtgärder till förekommande av skadegörelse å ungskog samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Efter förberedande behandling av motionen inkom jordbruksutskottet med utlåtande i ärendet, därvid utskottet ansåg att den anvisade utvägen med utsträckning av åklagarens åtalsplikt utan tvivel skulle skänka större effektivitet åt det gällande straffskyddet, men hade utskottet, i saknad av tillräcklig utredning om den principiella innebörden av en lagändring i sådant syfte, icke ansett sig kunna taga bestämdare ståndpunkt till detta förslag.

I stället framförde utskottet tanken på att genom fridlysning söka åstadkomma ökat skydd mot åverkan å ungskog. Utskottet fann visserligen åtskilliga betänkligheter kunna resas gentemot fridlysningsförfarandet, men ansåg de av utskottet anvisade garantierna mot missbruk därav vara av beskaffenhet att väsentligen häva dessa betänkligheter.

Med anledning härav tillstyrktes motionen av utskottet, varemot 8 ledamöter av utskottet reserverade sig med yrkande om avslag å motionen.

Utskottets berörda utlåtande bifölls av första kammaren med 57 röster, mot 44, som tillfölo reservationen.

Andra kammaren däremot beslöt att med ogillande av utskottets motivering bifalla utskottets yrkande; och fattades detta beslut med 94 röster, mot 92, som tillfölo den vid utlåtandet fogade reservationen.

Den av riksdagen sålunda beslutade skrivelsen remitterades därefter till domänstyrelsen, som i skrivelse den 22 december 1924 avstyrkte särskild lagstiftning i ämnet. Efter ytterligare remisser av frågan till länsstyrelserna och skogsvårdsstyrelserna i riket och sedan dessa avgivit infordrade yttranden, därvid meningarna om behovet av den begärda utredningen gingo starkt isär,

beslöt Kungl. Maj:t den 17 juli 1925, att riksdagens berörda skrivelse med hänsyn till vad i ärendet förekommit ej skulle till vidare åtgärd föranleda.

Gällande ansvarsbestämmelser. Den, som å skog eller mark, däri han ej äger del eller den han ej innehaver eller äger rätt att nyttja, olovligen faller träd, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller, i sådant uppsåt, olovligen tager, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, ändå att han det icke bortfört, ansedd såsom hade han stöld förövat, där värdet går över trettio riksdaler. Går det ej över trettio riksdaler; vare lag, som i 24 kap. sägs.

Str. L. 24:3. Faller, syrer eller bläcker man olovligen träd å annans skog eller mark, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller tager olovligen där växande gräs, torv eller av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, evad han det bortfört eller ej, straffad för åverkan, där ej efter 20 kap. gärningen skall annorledes ses; och vare straffet böter, högst ettusen riksdaler, eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande: då må till straffarbete i högst ett år dömas.

Anm. Olovligt tillgrepp av den å ek såsom parasit växande misteln (*Viscum album*) har ansetts straffbar efter detta lagrum.

Utskottet. På sätt av förestående redogörelse framgår, har den av riksdagen tidigare begärda utredningen i fråga om och i vad mån åtgärder böra och kunna vidtagas till ökat skydd mot skadegörelse å ungskog icke lett till något särskilt resultat. Anledningen härtill torde emellertid ej vara att finna i något motstånd till själva syftemålet med de i ämnet väckta motionerna, utan synes till huvudsaklig del hava uppkommit av yppade svårigheter att, utöver gällande strafflagstiftning, finna en framkomlig väg för åstadkommande av ett ytterligare skydd mot den skadegörelse, varom här är fråga. Jämväl utskottet inser till fullo frågans stora betydelse för en rationell skogsvård särskilt med avseende å återväxtens skyddande och vidmakthållande, och skulle, med hänsyn till nu och tidigare påvisade olägenheter av ifrågavarande skogsåverkan, ej tvekat att förorda åtgärder i motionens syfte, om utsikter funnits att genom dylika åtgärder vinna praktiska resultat utöver vad som på grund av nu gällande bestämmelser kan uppnås. Då emellertid mot dessa bestämmelser, vilka här ovan intagits, näppeligen torde kunna göras berättigade anmärkningar, vare sig ifråga om tydlig avfattning eller nödig räckvidd, har utskottet ej ansett sig kunna tillstyrka förnyad hemställan om utredning av det förevarande spörsmålet.

Av tidigare givna anvisningar till åstadkommande av ändrade bestämmelser

i frågan, synes den vid något tidigare tillfälle ifrågasatta bevisningen rörande åtkomsten av produkterna kunna utan vidare utmönstras, särskilt som en dylik anordning skulle medföra icke önskvärda olägenheter för skogsägarna själva i deras lovliga utnyttjande av skogen, samtidigt som desamma kunde bli nödsakade att vid saluförande av sina skogsprodukter underkasta sig vissa av lokala myndigheter i städer och andra större samhällen meddelade kontrollföreskrifter. Det torde i detta sammanhang böra erinras, att den på sin tid försöksvis anordnade kontrollen över handeln med julgranar icke medförde åsyttat resultat i vad denna kontroll avsåg att verksamt förebygga skogsåverkan. Vad därefter angår det vid 1924 års riksdag dryftade förslaget om tillämpning av visst fridlysningsförfarande beträffande de områden, som äro be vuxna med ungskog i för åverkan ömtalig ålder, synes ej heller detta förslag vara av beskaffenhet att utgöra lämplig utgångspunkt för en utredning av spörsmålet. Utom det att jordbruksutskottet vid 1924 års riksdag hyste åtskilliga betänkligheter mot ett dylikt förfarande och jämväl fann av behovet påkallat att i sitt utlåtande omgärda den förslagsvis angivna utvägen med fridlysningen med mycket betydande begränsningar till förekommande av eljest befarat missbruk, torde böra uppmärksammas, att åtgärder i sådan riktning likväl underkändes av riksdagen, i andra kammaren på hemställan av vederbörande motionärer.

Mot tillämpning av fridlysningsförfarandet kan slutligen anföras, att fridlysningen, som icke lär kunna avse annat än förbud mot *beträdande* av visst område, till sina verkningar i allmänhet måste betecknas såsom föga effektiv till förhindrande av skadegörelse å ungskog, och det kan starkt ifrågasättas, om de fördelar, som med nämnda förfarande påräknas, äro av beskaffenhet att kunna uppväga de kostnader och besvär, som alltid äro förenade med fridlysningens erhållande och kungörande.

Vad slutligen beträffar utskottets spörsmål om ett verksamt förebyggande av skadegörelse av ifrågavarande art genom utsträckning av åklagarens åtalsplikt, finner utskottet denna utväg innebära ett ställningstagande till frågan om åtalsrätten i dess principiella utformning, som utskottet icke tilltror sig att kunna bedöma i den utsträckning detta spörsmål tvivelsutan kräver. Någon anledning härtill synes ej heller föreligga, enär frågan om åtalsrätten upptagits till behandling i samband med utredningen angående rättegångsreformen och således redan är föremål för sakkunnig prövning. Det torde sålunda kunna förväntas, att berörda spörsmål, omfattande åtalsrätten i hela dess vidd, inom en nära framtid kommer att föreläggas riksdagen. Vid detta förhållande har utskottet ej kunnat förorda den särskilda utredning om åtalsplikts utsträckning, som motionären ifrågasatt.

Med anledning härav får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II:179, ej måtte till någon riksdagens andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1927.

På utskottets vägnar:

HELMER LAGERKWIST.

Närvarande: herrar Lagerkwist, Leffler, Eklund, Anderson i Linköping, Bergström i Bäckland, Andersson i Falkenberg*. Andersson i Ovanmyra, Bergström i Hälsingborg*, Bernström och Samuelsson*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets slutliga justering.

Bilaga.

Till Andra kammarens tillfälliga utskott nr 3.

I anledning av utskottets i skrivelse den 5 februari 1927 framställda begäran om Centralrådets för skogsvårdsstyrelsernas förbund yttrande över en inom riksdagens andra kammare av Herr Andersson i Grimbo väckt motion nr 197 angående ökat skydd mot skadegörelse å växande ungskog får Centralrådet anföra följande:

Vid ett den 10—12 mars 1924 hållet möte mellan rikets skogsvårdsstyrelser väcktes en motion föranledd av en vid 1924 års riksdag likaledes av Herr Andersson i Grimbo framförd motion nr II:304 med enahanda syfte som den nu ifrågasvarande.

Mötet beslöt att till riksdagens jordbruksutskott avläta en skrivelse av följande innehåll:

»Skogsvårdsstyrelsernas ombudsmöte, som tagit kännedom om Herr Anderssons i Grimbo motion nr 304 i andra kammaren, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande av skadegörelse å ungskog, vill vitsorda behovet av kraftiga åtgärder till stävande av den skada å ungskog, som särskilt i närheten av större städer äger rum genom oförståndigt tagande av toppar och kvistar från växande unga träd, synnerligast barrträd, samt understundom jämväl genom fällande av julgranar. Ombudsmötet vill därför uttala sin anslutning till syftet med Herr Anderssons motion och förorda, att en sådan utredning måtte komma till stånd som i hans skrivelse begäres.»

Såsom yttrande i nu ifrågasvarande ärende får Centralrådet åberopa och i allo ansluta sig till skogsvårdsstyrelsemötets ovan anförda utlåtande.

Stockholm den 10 febr. 1927.

Å Centralrådets för skogsvårdsstyrelsernas förbund vägnar:

JOHAN BECK-FRIIS

Erik Lundh.